

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/843
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.4.2024/45
Karar Numarası : 2024/384
Başvuran : L. Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın etkin bir sağlık hizmeti alamadığı ve bir mahpusun fiziki şiddete maruz kaldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Sağlık sorunları nedeniyle 6/6/2022 tarihinden itibaren ölüm orucuna başladığını, Kurumun hastaneye sevki sağlasa da hastanede tam ve etkili bir tedavi göremediğini, sorunlarını cezaevi idaresi ile konuşarak çözmeye çalıştığını ancak bir netice alamadığını,

b. Kurumda bazı mahpusların etnik kökenlerinden dolayı ayrımcılığa maruz kaldığını, M. A. isimli şahsın süngerli odaya alınıp 10-15 infaz ve koruma memuru tarafından fiziki şiddete maruz kaldığını, ayağında kırıklar olduğunu, olaya tepki vermek amacıyla bazı mahpusların ölüm orucuna girdiğini iddia etmiştir.

3. Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın sağlık hizmetine ulaşımı noktasında kendisine gerekli kolaylığın sağlandığını, mahpusların Kurumla herhangi bir organik bağı olmayan dışarıdaki hastanelerde tam ve etkili bir tedavi alamaması iddiasının muhatabının Kurum İdaresi olamayacağını,

b. Başvuranın ölüm orucu eylemine başladığı tarih itibarıyla, kendisine yapmış olduğu eylemin sonucu ve yaşayabileceği tahribatlar hakkında görevli memurlar tarafından bilgi verilerek sağlık kontrol ve takiplerinin düzenli olarak yapıldığını ve durumun tutanak altına alındığını, başvuranın idareye hitaben yazmış olduğu dilekçede; 6/6/2022 tarihinde başladığı ölüm orucu eylemini 20/6/2022 tarihinde sonlandırdığını beyan ettiğini,

c. Mahpus M. A.'nın 8/6/2022 tarihinde saat 18:20 civarında oda çağrı butonuna basması sonucu görevli personelin şahsın koğuşuna gittiğini, bu sırada mahpusun koğuş pencere camlarından birini yerinden kırmak üzere olduğunu, durumun vardiya başmemuruna bildirildiğini, bu esnada ilgili şahsın koğuşun üst katındaki pencere camlarının hepsini kırdığını, Kurum personeli tarafından kendisine olayın sebebinin sorulduğunu ve şahsın dövmüşmek istediğini ve bunun için Kurumun en zayıf anını kolladığını belirttiğini, bunun üzerine mahpusun kırdığı camlarla kendisine ve personele zarar vermesini engellemek amacıyla özel kıyafetli personelin şahsı etkisiz hale

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

getirerek süngerli odaya aldıklarını, müdahale sırasında şahsın ilgili personelden birine yerinden söktüğü pencere çerçevesi ve cam parçalarıyla saldırdığını, pencere çerçevesinin personelden birinin kaskına saplandığını ve kaskın koruma kısmının kırıldığını, arbede esnasında iki personelin yaralandığını, şahsın süngerli odaya götürülürken personele küfür ve tehditlerde bulunduğunu, personele saldırıp tekme attığını, süngerli odadayken odanın yumuşak malzemesini sökerek odaya zarar verdiğini ifade etmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte ise; konuya ilişkin iddialar tekrarlanmış ve Kurumda inceleme yapılması için bir heyet gönderilmesi talebinde bulunulmuştur.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin [CPT] Standartları, 2002).

11. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir. Başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin

tasvirini içermelidir (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12.12.2018, para. 45).

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski–Polonya*, B. No: 44369/02, K.T: 20.01.2009, para. 58). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, *Krivolapov– Ukrayna*, B. No: 5406/07, K.T: 02.10.2018, para.76).

13. Başvuran etkili bir sağlık hizmeti alamadığını ve bu sebeple ölüm orucuna girdiğini iddia etmiştir. Muhatap İdare ise sağlık hizmetleri verilmesi konusunda kendi sorumluluk alanına ilişkin olarak gerekli kolaylığın sağlandığını ifade etmiştir.

14. Başvuranın etkili bir sağlık hizmeti alamadığı iddiasıyla ilgili yapılan incelemede; başvuranın hastaneye sevki noktasında bir sorunun olmadığı ve bu konuda İdarenin gerekli kolaylığı gösterdiği hususu hem başvuranın kendisi hem de muhatap İdare tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca ilgili iddianın ispatına ilişkin olarak elverişli bir delilin bulunmadığı anlaşıldığından söz konusu iddianın incelenilme şartını taşımadığı ve kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

15. Başvuran, M. A. isimli şahsın süngerli odada fiziki şiddete maruz kaldığı, ayağında kırıklar olduğu, olaya tepki vermek amacıyla bazı mahpusların ölüm orucuna girdiği iddiasında bulunmuştur. Muhatap Kurum ise söz konusu şahsın cezaevinde olay çıkardığını, bundan dolayı şahsın kendisine ve diğer mahpuslara zarar vermesini engellemek için müdahale edildiğini, müdahale sırasında iki personelin yaralandığını ifade etmiştir.

16. Başvuranın iddialarına ilişkin incelemede; muhatap Kurumun, M. A. ile ilgili yaşandığı iddia edilen olay hakkında bir disiplin soruşturması başlattığı, ayrıca olayla ilgili adli soruşturma başlatılması için savcılığa yazı yazdığı, idari soruşturma kapsamında M. A.'nın ve olayla ilgisi olduğu düşünülen personelin ifadelerinin alındığı, soruşturma sonucunda da başvurana hücre hapsi cezası verildiği tespit edilmiştir. İlgili personelin soruşturma kapsamında verdikleri ifadelerde; M. A.'nın acil durum butonuna bastığı ve akabinde personele “sizi odada bekliyorum, şu an cezaevinin en zayıf anı” diyerek bağırdığını, bunun üzerine Kurum nöbetçi müdürünün talimatıyla özel kıyafetli güvenlik görevlilerinin şahsın koğuşuna girdiğini, bu esnada şahsın koğuşun üst katına çıktığını ve içerideki merdivene masa ve yatakla barikat kurarak müdahale ekibinin yukarı kata çıkmasını engellemeye çalıştığını, üst kattaki pencerelerin camlarını kırıp cam parçacıklarıyla müdahale ekibine saldırdığını, yerinden çıkardığı pencere çerçevesini müdahale ekibinden birinin kafasına vurduğunu, iki personelin müdahale sırasında yaralandığını ifade etmiştir.

17. M. A. verdiği ifadede ise uzun süredir Kurumdaki psikologla görüşmek istediğini ancak talebinin devamlı olarak reddedildiğini, olay günü de yan koğuşundaki mahpusun psikologla görüştüğünü öğrenince bunalıma girdiğini ve acı çektiğini, acının dozunu artırmak istediğini, bu yüzden de uyarı butonuna bastığını ve gelen personele “*hazırlanın gelin dövüşeceğiz*” dediğini, başmemurun kendisini uyardığını ancak uyarıları dikkate almadığını, daha sonra içeriye giren personelin kendisine müdahale ettiğini, fiziki şiddet uyguladığını, en sonunda personelin kendisini koğuştan çıkartarak süngerli odaya aldığını belirtmiştir. Süngerli odadayken personelden ilaçlarını istediğini ancak personelin ilaçlarını getirmediğini, bu duruma sinirlenip odadaki plastik malzemeyi sökmeye çalıştığını bunun üzerine personelin içeriye girip kendisine fiziki müdahale edip kelepçelediklerini ve uzun süre kelepçeli kaldığını ifade etmiştir.

18. Muhatap Kurum tarafından iletilen bilgi, belge ve fotoğraflar incelendiğinde; başvuranın kaldığı koğuşun pencere camlarının tamamen kırıldığı, yatakların ve bazaların etrafa saçıldığı, pencere çerçevesinin yerinden söküldüğü, çerçevenin koruyucu kaska saplı olduğu ve süngerli odadaki süngerlerin yerinden söküldüğü görülmüştür. Müdahale esnasında iki personelin yaralandığı doktor raporuyla tespit edilmiştir. Olay sonrasında M. A.'nın Bolu İzzet Baysal Hastanesinde yapılan muayenesine ilişkin düzenlenen sağlık raporunda ise

şahsın boyun kısmında cam kesigi olduğu, sağ ayak sırtında da morluk olduğu tespit edilmiştir. Şahsın sağlık raporundaki ifadesinde ise boynunu kendisinin camla kesmeye çalıştığı ifade edilmiştir. Hem koğuş içerisinde hem de süngerli odada yaşananları ortaya koyacak bir delil bulunamadığından (kamera kayıtları) olayın ne şekilde gerçekleştiği ve personelin ilgili şahsa yönelik müdahalesinin hangi boyutta olduğu saptanamamıştır. Ancak bunlara ek olarak Kurum personelinin ve M. A.'nın Kurum İdaresi tarafından başlatılan idari soruşturma kapsamında verdikleri ifadeler göz önünde bulundurulduğunda, hem koğuştaki olayın hem de süngerli odada yaşanan olayın, söz konusu şahsın saldırgan eylemleri sonucu vuku bulduğu, personelin şahsa yönelik müdahalesinin şahsın kendisine, Kurum malına ve güvenliğine zarar vermesini önleme amacı taşıdığı, boynundaki kesimin şahsın kendisi tarafından gerçekleştirildiği, ayağının kırıldığı iddiasının ise gerçeği yansıtmadığı, ayağında sadece bir morluk bulunduğu, hayatın olağan akışı içerisinde düşünüldüğünde ayaktaki morluğun şahsın kontrol altına alınmasına dönük müdahalenin muhtemel bir sonucu olabileceği değerlendirilmektedir.

19. Sağlık raporları, koğuş ve süngerli oda fotoğrafları ve ilgili şahısların ifadeleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, M. A.'ya yönelik müdahalenin kötü muamele yasağını ihlal etmediği değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/4/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmailAYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye